

ประโยค ป.ธ. ๗
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

๑. การบำรุงบิดามารดาตามที่กล่าวแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า เป็นมงคล เพราะนำผลที่น่าพอใจทั้งหลายมีการสรรเสริญเป็นคັນมาในโลกนี้ ด้วยประการฉะนี้แล ฯ

อีกนัยหนึ่ง การบำรุง ๕ อย่าง คือ การเลี้ยงดู ๑ การช่วยทำกิจ ๑ การดำรงวงศ์สกุล ๑ การปฏิบัติ (ตน) สมควรรับทรัพย์มรดก ๑ การตามเพิ่มให้ ทักขิณา ๑ ชื่อว่า การบำรุง ฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรง แสดงธรรมแก่บุตรชายคฤหบดี ชื่อว่าสิกาล จึงตรัสว่า บุตรชายคฤหบดี ทิศเบื้องหน้า คือบิดามารดา บุตรพึงบำรุงตอบ ด้วยสถาน ๕ อย่างแล คือ เรา ท่านเลี้ยงมาแล้ว จักเลี้ยงท่าน (ตอบ) ๑ จักช่วยเหลือกิจของท่าน ๑ จักดำรง วงศ์สกุล ๑ จักปฏิบัติ (ให้เหมาะสม) ซึ่งความเป็นผู้รับทรัพย์มรดก ๑ ก็หรือว่า เมื่อท่าน ถึงแก่กรรมล่วงลับไปแล้ว จักตามเพิ่มให้ซึ่งทักขิณา ๑ บุตรชายคฤหบดี ทิศเบื้องหน้าคือบิดามารดา บุตรพึงบำรุงตอบด้วยสถาน ๕ ประการ เหล่านี้แล ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น ในบทว่า จานะหิ นี้ พึงทราบวินิจฉัย ดังต่อไปนี้ ผลย่อมตั้งอยู่ในการฉะนี้ เพราะคำที่เป็นไปเนื่องด้วยการฉะนั้น เหตุฉนั้น การฉนั้น ชื่อว่าฐานะ คือเหตุ เพราะเหตุฉนั้น ในอรรถกถา พระอรรถกถาจารย์ จึงกล่าวว่า การฉะหิ ฯ การที่ (จัก) บิดามารดาเป็นทิศเบื้องหน้า ย่อมเป็นได้ เพราะมีความหมายลงตัว ฯ จริงอย่างฉนั้น บิดามารดาเหล่านั้น ชื่อว่า ทิศเบื้องหน้า เพราะเป็นผู้ดำรงอยู่เบื้องหน้าแห่งบุตรทั้งหลาย และเพราะแสดง คืออ้าง โดยความเป็นผู้มีอุปการะ ฯ ด้วยเหตุฉนั้น พระอรรถกถาจารย์จึงกล่าวว่า บิดามารดา พึงทราบว่า เป็นทิศเบื้องหน้า เพราะท่านเป็นผู้มีอุปการะก่อน ฯ บทว่า ภโต ความว่า เราอันบิดามารดาเหล่านี้เลี้ยงแล้ว ฯ ก็การเลี้ยงฉนั้น เป็นกิจอันบิดามารดา ทั้งหลายให้เป็นไปแล้ว ด้วยการน้อมนำปัจจัยแห่งสุขเข้ามา และด้วยการกำจัด

ปัจจัยแห่งทุกข์ออกไป เพราะฉะนั้น เพื่อจะแสดงการเลี้ยงนั้น พระอรธกถาจารย์จึงกล่าวว่า (เรา) อันบิดามารดาให้ค้ำน้านม ให้มือและเท้าเติบโตใหญ่ เอาปากคูดน้ำมูก ให้อาบน้ำ แดงตัว เลี้ยงดู ประคบประหงมแล้ว ฯ

๒. ก็เหตุมีเวลาล่วงเลยไปเป็นคั้น ชื่อว่า ความที่การงานเหล่านั้นอาดูล ฯ เพราะเหตุนี้ ในอรธกถา พระอรธกถาจารย์จึงกล่าวว่า การงานทั้งหลาย ชื่อว่าเว้นแล้วจากความเป็นการงานอาดูลมีเวลาล่วงเลย การกระทำไม่สมควร การไม่ทำและการกระทำห่อนยานเป็นคั้น เพราะรู้จักกาล เพราะกระทำสมควร เพราะไม่เกียจคร้าน เพราะพร้อมไปด้วยความขยันหมั่นเพียร และเพราะค่าที่การงานไม่เป็นที่คั่งแห่งความเสื่อมเสีย ฯ ในเหตุทั้งหลายมีความเป็นผู้รู้จักกาลเป็นคั้นนั้น ผู้ใดไม่พรวเวลาที่ตนพึงทำ(งาน) แล้วกระทำการงานไป ผู้นั้น ชื่อว่าผู้รู้จักกาล ฯ อนึ่ง ผู้กระทำการงานอันสมควรแก่ทรัพย์ที่ตนพึงได้อยู่ ชื่อว่า ผู้กระทำสมควร ฯ ด้วยว่า ผู้เช่นนี้ ย่อมหาทรัพย์ได้ ฯ เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงแสดงธรรมแก่อาพวกอัชฌ์ จึงครัสไว้ใน อัชฌ์สังยุตว่า

บุคคล ผู้ทำสมควร เอาเป็นธุระ ขยัน ย่อมหาทรัพย์ได้ ฯ
อรธกถาอัชฌ์สังยุตนั้นว่า ในชื่อว่า ทำสมควรเป็นคั้นนั้น พึงทราบวินิจฉัยดังนี้
บุคคล ชื่อว่าทำสมควร เพราะไม่(ทำลาย) เหตุมีประเทศและกาลเป็นคั้น ให้เสื่อมเสีย ทำสมควรคือเหมาะแก่การบรรลุทรัพย์อันเป็น โลกียะและโลกุตตระ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๗
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. อิติ ขตาวุคตํ มาตาศิปิตฺตอุปฏฺฐานํ อิธ ปัสสํสาทึนมาวหนโต มงฺกฺลนฺตึ
วฺจฺจตีติ ฯ

อปโร นโย ฯ อุปฺภูจฺานํ นาม ภรณกิจฺจกรณกฺลวํสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ทายชฺชารหฺปฺปฏิปชฺชนทกฺขิณานุปฺปทานวเสน ปณฺจวิธํ อุปฺภูจฺานํ ฯ เตนาน
ภควา สีกาลกฺสฺส นาม คหปติปฺตฺตฺสฺส ฐมฺมํ เทเสนฺโต ปณฺจหิ โข
คหปติปฺตฺตฺสฺส จานเหติ ปฺตฺตฺเตน ปฺรคฺคฺติมา ทิสสา มาตาศิปิตโร ปจฺจุปฺภูจฺาตพฺพาทิ
ภโต เน ภริสฺสฺสํ กิจฺจํ เนสํ ภริสฺสฺสํ กฺลวํสํ จเปสฺสํ ทายชฺชํ
ปฺปฏิปชฺชามิ อถวา ปน เนสํ เปตานิ กาลกตานิ ทกฺขิณํ อนุปฺปทสฺสํ
อิมเหติ โข คหปติปฺตฺตฺสฺส ปณฺจหิ จานเหติ ปฺตฺตฺเตน ปฺรคฺคฺติมา ทิสสา มาตาศิปิตโร
ปจฺจุปฺภูจฺาตพฺพาทิ ฯ

ตฺตฺตฺต จานเหติ เอตฺต
เหตุ เตนานฺน
โหติ ฯ ตถา หิ เต ปฺตฺตฺตฺตานิ ปฺรคฺคฺตภาวโต อุปฺการิกภาเวน ทิสสนโต
อปฺทิสสนโต จ ปฺรคฺคฺติมา ทิสสา ฯ เตนาน มาตาศิปิตโร ปฺพพฺพการิตาย ปฺรคฺคฺติมา
ทิสสํติ เวทิตพฺพาทิ ฯ ภโตติ อหํ อิมเหติ โปสฺสิตฺตํ ฯ ตมฺปน ภรณํ ชาตกาลโต
ปฺภูจฺาย สฺส
คสฺมา ตํ ทสฺเสตฺต
อปเนตฺวา นหาเปตฺวา มณฺเฑตฺวา ภริโต ชฺคฺคฺติโตติ ฯ

๒. กาลาคิกกมนาทิ ปน เตสํ อากุลาโว นาม ฯ เตนฺนุชกถาย
 กาลฉณฺดาช ปฏฺฐูปการิตาย อนลสตาช ฉุฉฺฉานวิริยสมฺปทาย อพฺยสนียตาช
 จ กาลาคิกกมนอปฺปฏฺฐูปกรณอกรณสํติลกรณาทิอากุลาหวิริหิตาติ วุคฺคํ ฯ ตคฺค
 โย กคฺคตพฺพกาถํ อหาเปตฺวา กมฺมํ กโรติ โส กาลฉณฺดา นาม ฯ ลภิตพฺพชนฺสฺส
 ปฏฺฐูปี กโรนฺโต ปน ปฏฺฐูปการี นาม ฯ อิติโส หิ ชนํ วินฺหติ ฯ เตนฺนาห ภควา
 ยกฺขสํยฺยเต อาพวกฺยกฺขสฺส ชมฺมํ เทเสนฺโต ฯ

 / ปฏฺฐูปการี ชุรฺวา ฉุฉฺฉาตา วินฺหเต ชนฺนติ ฯ
 ตคฺค เทสกาลาทินิ อหาเปตฺวา โลกิชฺสฺส โลกฺคฺตรสฺส วา ชนฺสฺส ปฏฺฐูปี
 อธิคมฺปาถํ กโรตีติ ปฏฺฐูปการี ฯ
